

In november is het 50 jaar geleden dat C.S. Lewis overleed. Deze Britse schrijver – een groot verdediger van het christelijk geloof – werd bekend door zijn lezingen en boeken als ‘Brieven uit de hel’, ‘Onversneden christendom’ en de Narnia-sprookjes. **Na zijn dood is van Lewis vaak gezegd dat hij geen enkel probleem had met de evolutietheorie. Hij heeft echter wel degelijk afstand** genomen van Darwins ‘Mythe’. Een eerbetoon.

WAT VOND C.S. LEWIS VAN EVOLUTIE?

Tijdens de Tweede Wereldoorlog schreef C.S. Lewis een artikel dat niet zo bekend is geworden als veel van zijn andere werk. Het heet ‘Laatste eer voor een machtige mythe’ en is te vinden in het boek ‘Varensoren en olifanten’ (Kok, Kampen, 2006). Hierin behandelt hij de evolutietheorie, die leert dat er een natuurlijke

ontwikkeling van niets tot de huidige wereld is geweest. Hij typeert die leer, de evolutietheorie, heel duidelijk als een Mythe; als een vertelling dus met veel elementen die niet reëel zijn in letterlijke of historische zin. Lewis schrijft dat hij zelf lang in deze mythe heeft geloofd (en zo zijn er nog

vele christenen), maar hier legt hij uit waarom hij dat niet langer doet. Hij gebruikt hiervoor de logica. De argumenten die hij meer dan een halve eeuw geleden aandroeg, zijn nog steeds actueel! Een bloemlezing uit dit ondergewaardeerde artikel, met daarbij telkens een korte bespreking.

▶ **WEET MEER:**
 ■ www.tiny.cc/varensoren
 ■ www.tiny.cc/possibleworlds

1. MEESLEPENDE TRAGEDIE

‘Toen ik opgroeide, geloofde ik in deze Mythe’

‘Binnen de Mythe vormt de ‘evolutie’ de verklaring voor alles wat bestaat. Bestaan betekent: van een toestand van ‘vrijwel nul’ vooruitgaan naar een toestand van ‘bijna oneindig’. Voor degenen die met de Mythe zijn opgegroeid, lijkt niets vanzelfsprekender, natuurlijker en plausibeler dan dat chaos moet veranderen in orde, dood in leven, onwetendheid in kennis. En daarmee zijn we bij de Mythe in al zijn volheid beland. We hebben hier zonder meer te maken met een van de meest meeslependede tragedies die zich ooit in de wereld heeft afgespeeld.

Toen ik opgroeide, geloofde ik in deze Mythe, en ik heb de bijna volmaakte pracht en grootsheid ervan altijd aangevoeld – en dat is nog steeds zo.’

► Lewis kenmerkt het instemmen met de evolutietheorie als een geloof. Een geloof zonder God, zonder schepping, zonder Bijbel. O zeker, je mag daar nog wel in geloven. Maar dan alleen voor zover dat niet in strijd is met de evolutietheorie. **Geloof dat wat de evolutietheorie zegt echt-historisch is. En geloof dat de Bijbel waar nodig ‘mythisch’ (niet-historisch) spreekt.** Want alleen dan kun je helaas als wetenschapper voor vol worden aangezien...

2. INNERLIJK TEGENSTRIJDIG

‘Hoe kan ik mijn verstand vertrouwen?’

‘De reden waarom de Mythe onmogelijk waar kan zijn, is niet zozeer dat er bewijs ontbreekt voor één bepaald gedeelte van de tragedie, maar dat de Mythe doordrenkt is van een rampzalige innerlijke tegenstrijdigheid.

Om tot de aannames van de ware wetenschappers te komen – die vervolgens door de Mythe worden overgenomen – moet je de rede als een absoluut betrouwbaar instrument aanvaarden. Maar tegelijkertijd wil de Mythe dat ik geloof dat de rede niet meer is dan het onvoorziene en onbedoelde bijproduct van een niet bewust uitgedacht proces dat zich slechts in een fase van zijn eindeloze en doelloze ontwikkeling bevindt. De inhoud van de Mythe slaat dus de enige reden onder mijn voeten weg waarop ik de waarheid van diezelfde Mythe zou kunnen baseren. Als mijn eigen verstand voortkomt uit iets irrationeels – als mijn helderste en meest overtuigende redeneringen slechts de manier zijn waarop een wezen dat zo geconditioneerd is als ik zich wel móét voelen – hoe kan ik mijn verstand dan vertrouwen als het me over de evolutie vertelt?’

► Als de evolutietheorie waar is, is je verstand volkomen onbetrouwbaar – ook als het beredeneert dat de evolutietheorie deugt. Die redenering slaat dan nergens op, wanneer je verstand redeloos is. Je moet dus kiezen:

► Of de evolutietheorie is **zinnig** en wetenschap is dan onmogelijk.

► Of de evolutietheorie is **onzinnig** en dan is wetenschap mogelijk.

3. SPREKENDE VERBEELDING

‘De grondgedachte van de Mythe – dat kleine of chaotische of zwakke dingen zichzelf eindeloos veranderen in grote, geordende of sterke dingen – lijkt op het eerste gezicht misschien heel merkwaardig. We hebben nog nooit een berg puin vanzelf in een huis zien veranderen. Maar diezelfde merkwaardige gedachte spreekt wel degelijk tot de verbeelding, omdat er twee algemeen bekende voorbeelden van lijken te zijn:

Iedereen heeft het individuele organismen zien doen: een eikel wordt een eikenboom, een larve wordt een insect, een eitje wordt een vogel, ieder mens is ooit een embryo geweest.

En ten tweede heeft iedereen – en in een machinetijdperk is dat voor de meeste mensen een heel overtuigend argument – daadwerkelijk evolutie zien plaatsvinden in de ontwikkeling van machines. We herinneren ons allemaal dat locomotieven kleiner en minder efficiënt waren dan tegenwoordig.

Deze twee ogenschijnlijke voorbeelden zijn meer dan toereikend om de verbeelding ervan te overtuigen dat de evolutie in universele zin het meest vanzelfsprekende is wat er bestaat.’

► Een beeld kan meer zeggen dan duizend woorden. Maar als het beeld misleidend is, is dat dan ook heel erg gevaarlijk. Want het beeld spreekt rechtstreeks tot je verbeelding, je hoeft er nauwelijks bij na te denken. **Maar om in de gaten te hebben dat het beeld niet klopt, moet je wel kritisch nadenken.** In het gedeelte hieronder helpt Lewis daarbij een handje:

4. TWEELEDIG PROCES

‘Als geheel schiet de Mythe eenvoudigweg tekort’

‘De rede kan hier echter onmogelijk instemmen met de verbeelding. Deze ogenschijnlijke voorbeelden zijn helemaal geen voorbeelden van evolutie. De eik komt inderdaad voort uit de eikel, maar die eikel was al eerder van een andere eik gevallen. Ieder mens is ontstaan doordat er een eitje is samengesmolten met een zaadcel, maar het eitje en de zaadcel kwamen voort uit twee volledig ontwikkelde mensen. De huidige intercitytreinen zijn voortgekomen uit de eerste stoomtrein, maar die eerste stoomtrein kwam niet voort uit iets minders en eenvoudigers, maar uit iets wat veel ontwikkelder en veel beter georganiseerd was: het verstand van een mens, van een genie zelfs.

Met andere woorden: de ogenschijnlijke voorbeelden van (of overeenkomsten met) evolutie spreken zo tot de verbeelding van mensen doordat ze onze aandacht richten op één helft van het proces. Wat we in werkelijkheid overal om ons heen zien, is een tweeledig proces: een volgroeide boom die een nietig zaadje laat vallen, dat zich vervolgens ontwikkelt tot volle wasdom. Door ons alleen maar te richten op de vooruitgang in deze cyclus lijken we getuige te zijn van ‘evolutie’. (...) Ik twijfel er niet aan dat de Mythe vele details bevat die wáár zijn, maar als geheel schiet hij eenvoudigweg tekort. Hoe het echte universum er ook uit zal blijken te zien, zó in elk geval niet.’

► Het is dan ook geen wonder dat bij vrijwel alle religies wordt uitgegaan van schepping op de een of andere wijze. De schoonheid, complexiteit en doelmatigheid van de schepping zijn zo overduidelijk! Het is zelfs voor allen die geen Bijbel hebben voldoende reden om te kunnen en moeten geloven dat er een Schepper is en dat we die moeten eren en danken (Romeinen 1:18-24).